

COM INFORMAR DELS MALTRACTAMENTS INFANTILS. MANUAL D'ESTIL PER A MITJANS DE COMUNICACIÓ

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

Consell
de l'Audiovisual
de Catalunya

1714 / 2014

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social
i Família

© **Departament de Benestar i Família, Consell de l'Audiovisual de Catalunya i Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2014**

<http://www.gencat.cat/benestar>

<http://www.cac.cat>

<http://www.periodistes.org>

1a edició electrònica: **març de 2014**

Dipòsit legal: B 7690-2014

Avis legal:

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-No Comercial-Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons.

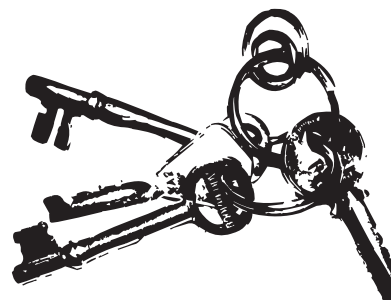
Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor, i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Direcció General d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència

Paral·lel, 52

08001 Barcelona

Disseny i maquetació: **Scripta manent** (edicio@scripta.cat)

Fa pocs mesos, vàrem presentar el document *Mitjans de comunicació i adopció*, elaborat també per un grup de treball impulsat pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC). Tant l'adopció com el maltractament infantil són, certament, realitats que els mitjans informatius han de tractar sovint. I de vegades ho fan de forma inadequada.

Sovint aquesta distorsió respon a les presses intrínseques a qualsevol redacció, a la manca de temps per reflexionar, a la falta d'una formació específica i a l'absència de professionals de la comunicació especialitzats en aquests àmbits. Conscients de la importància cabdal que tenen els mitjans a l'hora de sensibilitzar la població, diverses institucions i entitats del sector –entre els quals hi ha l'Observatori dels Drets de la Infància i la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència– hem redactat el *Manual d'estil* que teniu al davant.

L'objectiu és facilitar eines als professionals de la comunicació i a les empreses periodístiques perquè, a l'hora d'abordar una notícia sobre maltractament infantil, ho facin d'una manera responsable i tinguin en compte aquestes recomanacions consensuades entre la professió (Col·legi de Periodistes, CAC) i diverses veus reconegudes en l'àmbit de la infància.

Responem, així, als mandats de la Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència a Catalunya i el Pacte per a la Infància a Catalunya, un acord estratègic signat el juliol de 2013 per una setantena d'entitats, agents, institucions i partits polítics. Tant la Llei com el Pacte ens insten a involucrar més i millor els mitjans de comunicació en la lluita contra el maltractament infantil per mitjà de la conscienciació col·lectiva, prioritant sempre l'interés superior de l'infant i potenciant aquelles bones pràctiques que comportin més prevenció.

Tothom està cridat a lluitar contra aquesta xacra, especialment aquells actors de la societat que més hi podem fer. És el cas de les institucions públiques –que tenim encomanada la protecció dels infants i adolescents– i també, dels mitjans de comunicació, que poden fer una gran tasca de sensibilització social i de difusió de serveis bàsics com, per exemple, el telèfon **Infància Respon 900 300 777**. Treballem de costat, doncs, i des del convenciment que la suma d'actuacions puntuals ens guiarà cap a solucions globals.

Neus Munté i Fernàndez

Consellera de Benestar Social
i Família

Com sabeu, la prevenció i l'actuació davant els maltractaments infantils al nostre país són uns objectius prioritaris de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) i és alhora el marc referencial on es desenvolupa tant la nostra normativa com els programes de protecció infantil i juvenil.

El *Manual* que ara us presentem desplega l'article 85 de l'actual llei d'infància i, alhora, pretén presentar el tractament informatiu dels maltractaments des d'un doble vessant:

- El compliment dels drets de la Convenció i la seva concreció en el Pacte per a la Infància a Catalunya.
- La necessària sensibilització sobre la vulnerabilitat infantil i la importància de les bones pràctiques en la difusió dels drets dels infants, que han de ser vistos com a subjectes de dret.

La Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència és conscient que els mitjans de comunicació tenen un paper estratègic i molt rellevant en la prevenció d'aquesta problemàtica, i que també tenen una gran influència educativa en la construcció de l'opinió pública. Per això, volem remarcar els riscos d'una informació inadequada que pugui contribuir a perpetuar les representacions socials que consideren els infants i adolescents com a *objectes de propietat adulta*. Ben al contrari: cal apropar-nos a un concepte *infància-mitjans de comunicació* que es pugui traduir en bones pràctiques comunicatives, estimulants, que salvaguardin la protecció com un dels drets fonamentals de la infància.

Hem pogut compartir aquestes conviccions al llarg del procés d'elaboració del *Manual*. I, en aquest sentit, tenim prou raons per agrair des d'aquí al Consell de l'Audiovisual de Catalunya, als diferents vocals de l'Observatori dels Drets de la Infància i al Col·legi de Periodistes la seva dedicació i el treball que han fet.

Volem que aquest *Manual* sigui útil per als professionals de la comunicació i els permeti apropar-se a la complexitat dels maltractaments infantils amb un llenguatge menys estereotipat i més real i normalitzat. Es tracta, doncs, d'un objectiu compartit tant pel bon periodisme com pels professionals implicats en la protecció dels infants.

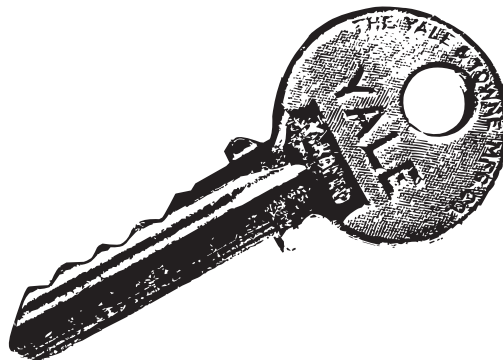
Mercè Santmartí i Miró

Directora general d'Atenció
a la Infància i Adolescència

COM INFORMAR DELS
MALTRACTAMENTS
INFANTILS. MANUAL
D'ESTIL PER A MITJANS
DE COMUNICACIÓ

1. INTRODUCCIÓ

Els mitjans de comunicació fan una tasca essencial de sensibilització de l'opinió pública, una comesa fonamental pel que fa al tractament informatiu de la infància i l'adolescència, atès que són uns col·lectius especialment vulnerables. En relació amb els maltractaments infantils, hi poden incidir fent visible una problemàtica latent, informant sobre els casos concrets i també donant a conèixer els mecanismes existents de prevenció, reparació i superació.

L'Observatori dels Drets de la Infància va acordar impulsar la redacció d'un manual d'estil adreçat als mitjans de comunicació sobre el tractament informatiu del maltractament infantil, a partir del mandat de la **Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència**, i recollit al **Pacte per a la Infància a Catalunya**.

2. MALTRACTAMENT INFANTIL. DE QUÈ ESTEM PARLANT?

Determinar de què parlem quan ens referim al maltractament infantil¹ no és una tasca senzilla, ateses les múltiples dimensions d'aquesta qüestió i els enfocaments que se'n fan des dels diversos àmbits (social, professional, acadèmic, legal...).

Des de la sociologia i la pediatria, per exemple, s'han plantejat aproximacions àmplies al maltractament infantil, que tenen en compte la complexitat del problema en el moment actual, i l'engloben en el context dels drets i del desenvolupament de l'infant.

Així, per exemple, d'acord amb el sociòleg Antoni Inglès Prats, “un infant és maltractat quan és objecte de violència física, psíquica i/o sexual. També si pateix de manca d'atencions per part de les persones o de les institucions de les quals depèn per al seu desenvolupament.”²

Per al pediatre José Antonio Díaz Huertas, el maltractament infantil es defineix com a “l'acció, omissió o tracte negligent, no accidental, que privi a l'infant dels seus drets i del seu

1. La Convenció sobre els Drets de l'Infant de Nacions Unides defineix els infants com les persones menors de 18 anys. La Llei 14/2010 entén per infant la persona menor de 12 anys i per adolescent la persona amb una edat compresa entre els 12 i la majoria d'edat establerta per la llei.

2. INGLÈS, A. *Els maltractaments infantils a Catalunya. Què són els maltractaments infantils?* Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social. Direcció General d'Atenció a la Infància. 1991, p. 19.

benestar, que amenaci i/o interfereixi el seu ordenat desenvolupament físic, psíquic i/o social. Els seus autors poden ser persones, institucions o la pròpia societat.”³

Des de l'àmbit legal, l'article 8 de la Llei 14/2010 estableix que els maltractaments a infants o adolescents inclouen “(...) el maltractament físic, el psicològic, la negligència, el tracte indigne, l'explotació laboral, l'explotació i l'abús sexuals, la corrupció, la manipulació, el mal ús de la seva imatge i qualsevol altra forma d'abús.” En aquest sentit, es poden considerar maltractaments, entre d'altres, l'assetjament a infants a internet –ja siguin per part d'una persona adulta (*grooming*) o d'un altre infant (*ciberbullying*)-; l'explotació professional o econòmica per mendicitat, delinqüència o prostitució; l'exposició a drogues, la mutilació genital femenina, el matrimoni forçós, la síndrome de Münchhausen per poders⁴, etc.” L'article 105 de la llei estableix com una forma de desemparament el maltractament prenatal entès com la manca de cura del propi cos, conscient o inconscient, o la ingestió de drogues o substàncies psicotròpiques per part de la dona durant el procés de gestació, i també el produït indirectament al nadó per la persona que maltracta la dona en procés de gestació.

3. DÍAZ HUERTAS, J.A. et al. *Atención al maltrato infantil desde el ámbito sanitario en la Comunidad de Madrid*. Madrid: Instituto Madrileño del Menor y la Familia, Consejería de Sanidad y Servicios Sociales, 1998, p.47.
<http://cort.as/83jg>

4. La síndrome de Münchhausen per poders “constitueix una forma peculiar de maltractament en la qual un dels pares (...) simula l'existència o provoca símptomes o signes en el nen amb l'objecte de cercar assistència mèdica i maniobres diagnòstiques o terapèutiques costoses o de risc”. DE LA CERDA, F.; GOÑI, T.; GÓMEZ DE TERREROS, I. “Síndrome de Munchausen por poderes”. *Cuadernos de Medicina Forense*, volum 12, número 42-43, p. 47-55, gener-abril 2006. Vegeu també MEADOW, R. *Münchhausen syndrome by proxy. The hinterland of child abuse*. *Lancet* 1977; 2:343-345.

3. RECOMANACIONS

Aquestes recomanacions pretenen proporcionar a empreses i a professionals de mitjans de comunicació elements de reflexió i pautes que serveixin com a guia a l'hora d'informar sobre els infants i adolescents maltractats.

1. Considerar en primer terme l'infant

En tota decisió informativa ha de prevaler l'interès superior de l'infant per damunt de qual-sevol altre. Abans de difondre una informació cal valorar els riscos que pot comportar per a l'infant i per al seu entorn, especialment si poden resultar-ne afectats altres infants, amb possibles represàlies o canvis en la seva situació vital o familiar.

| Convenció dels Drets dels Infants de Nacions Unides

2. Protegir el dret a la intimitat de l'infant

Els mitjans de comunicació han de tenir una cura especial en les informacions que afectin infants maltractats, per tal de protegir la seva intimitat i el desenvolupament de la seva personalitat. Per aquest motiu, es recorda el mandat legal de no aportar informació personal, familiar o escolar, veu o imatges que en permetin, de forma indirecta, la identificació.

| Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya

En els supòsits en què tant la víctima com la persona agressora siguin menors d'edat, cal tenir en compte la vulnerabilitat i el dret a la intimitat d'ambdós. Per això, les imatges han de ser impersonals, com ara plans generals, i que no facilitin la identificació del lloc dels fets o de persones que puguin relacionar-s'hi.

3. No discriminar l'infant maltractat

El tractament informatiu ha de ser el mateix per a tots els nens i les nenes, d'acord amb el principi d'universalitat dels drets dels infants. Cal evitar l'estigmatització de l'infant maltractat i del seu entorn, atès que l'abús es pot donar en qualsevol context, amb independència de les circumstàncies personals i/o la situació sociocultural, del sexe, grup ètnic o classe social.

No s'han d'establir relacions de causa-efecte entre els fets i les circumstàncies familiars, culturals o socials dels infants víctimes de violència.

4. Recórrer a fonts d'informació expertes

Per tal d'obtenir informació rigorosa sobre situacions de maltractament infantil és convenient consultar fonts especialitzades i/o institucionals que aportin elements per contextualitzar els fets des de la perspectiva dels drets de l'infant.⁵ La tria de les fonts és cabdal a l'hora de fer una aproximació informativa que contribueixi al debat social del problema i no caure en el sensacionalisme.

5. Emprar un llenguatge normalitzador

A les informacions relatives a la infància i a l'adolescència convé utilitzar una terminologia específica normalitzadora. Es recomana fer servir conceptes com *infant*, *adolescent*, *nen/nena* i/o *noi/noia* com a alternativa a la paraula *menor*. El procés d'adjectivació i de substitució del nom *infant* per l'adjectiu *menor* comporta marcar diferències des de la *minoritat* que suggereix aquesta paraula. Malgrat que a algunes lleis encara es faci servir, si cal utilitzar-lo, es recomana parlar de *persona menor d'edat*.

⁵ Vegeu el web de l'Observatori dels Drets de la Infància.
<http://cort.as/83jp>

Amb infants que es troben en un procés judicial és recomanable fer servir un llenguatge inclusiu, sense qualificatius negatius com *delinqüent* o sobrenoms, que poden portar a l'explotació mediàtica, contribuir a prejutjar-los i convertir-se en la seva identitat social. Cal tenir present que sovint parlarem de fets o circumstàncies que tant la víctima com la presumpta persona agressora tenen dret a superar.

En una altra línia, cal tenir en compte que els infants no es prostitueixen voluntàriament, sinó que són prostituits per un adult. Per aquest motiu, en aquests casos, s'haurien d'evitar expressions com *prostitució infantil* o *clients*, ja que els infants o adolescents als quals ens referim són en realitat víctimes d'explotació sexual.

6. Evitar la justificació social de la violència contra els infants

Els mitjans de comunicació cal que vetllin per evitar la difusió de manifestacions que puguin justificar qualsevol forma de violència exercida contra els infants, tant a les seves informacions com a les opinions expressades per l'audiència.

En aquest sentit, es recomana tenir especial cura a l'hora de publicar missatges de l'audiència que apareixen en pantalla (enviats via SMS, per mitjà de les xarxes socials), en moderar els comentaris apareguts als webs i als fòrums, o les intervencions del públic o de persones col·laboradores en espais de ràdio o de televisió.

En cap cas no es pot justificar el comportament de les persones agressores ni l'ús d'adjectius o frases fetes que banalitzin la violència contra els infants. Com a exemples, no es pot justificar l'agressió física o verbal per imposar disciplina o l'ús de la força per solucionar conflictes entre iguals.

7. Contextualitzar la informació i col·laborar en la prevenció.

Per tal d'explicar la realitat social i contribuir a la sensibilització, és convenient contextualitzar la notícia amb informacions referents a les polítiques públiques i a les iniciatives que promouen els drets de la infància. També es recomana incloure dades estadístiques que permeten dimensionar una problemàtica present a la societat i que sovint es tracta com un fet puntual. Aportar elements de context pot ajudar a la prevenció dels maltractaments infantils, en una realitat canviant com l'actual en què, amb les noves possibilitats d'accés a la informació i la tecnologia, l'infant es troba en una situació de major vulnerabilitat.

És convenient divulgar el número de telèfon **Infància Respon 11611**.

8. Fer visible que la violència masclista també afecta els infants

Cal considerar que els infants i adolescents que conviuen amb situacions de violència masclista també en són víctimes i convé tenir-ho en compte per fer-ne visibles els efectes.

| Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació (2009)

9. Tractar amb respecte el dolor de la víctima

Cal evitar ferir la sensibilitat de l'infant maltractat fent-lo reviure situacions dramàtiques o doloroses. És convenient no difondre imatges o presentar testimonis que puguin provocar patiment, però sí, en canvi, donar veu a persones que hagin superat la situació de maltractament per tal que expliquin la seva història, mostrant la pròpia capacitat de resiliència, sempre que ho facin voluntàriament i sense cap tipus de pressió, i tractant la qüestió amb rigor i sensibilitat.

Cal tenir en compte que no s'ha de recórrer a la participació en programes d'infants i d'adolescents immersos en situacions sensibles i traumàtiques.

Tampoc d'adults que s'hi refereixin. L'exhibició de la pròpia intimitat no només perjudica la dignitat de la persona que la realitza, sinó que afecta també el seu entorn i molt especialment les persones menors d'edat que puguin estar sota la seva tutela.

| Recomanacions sobre la participació dels menors d'edat en els programes de televisió (2009)

| Consideracions i recomanacions del CAC sobre la teleporqueria (2006)

10. Defugir l'espectacularització

Les empreses de comunicació han de garantir les condicions per tal que els i les professionals de la informació puguin exercir la seva tasca amb responsabilitat i evitar l'espectacularització de determinats casos relatius a víctimes infantils o adolescents. És recomanable no exhibir imatges que no aporten valor informatiu als fets o recrear-se en reconstruccions fictícies de successos que encara no han estat provats. Igualment, convé no donar protagonisme a testimonis propers a les persones agressores o a les víctimes, o intervencions a plató que puguin contribuir a fer judicis paral·lels o a la sobreatenció mediàtica.

Es recomana excloure els fets morbosos de les notícies que fan referència a situacions especialment sensibles (violència, abusos sexuals, pederàstia, etc.). Cal tenir molta cura amb l'exhibició del material audiovisual que es pot trobar a internet, enregistrat per càmeres de seguretat o enregistraments fets per les persones agressores o per un tercer. Tot i que les imatges apareguin pixelades, de vegades poden permetre identificar llocs o persones i ferir la sensibilitat de les víctimes i del públic. Es recorda que es poden utilitzar altres recursos gràfics, com l'animació o la infografia.

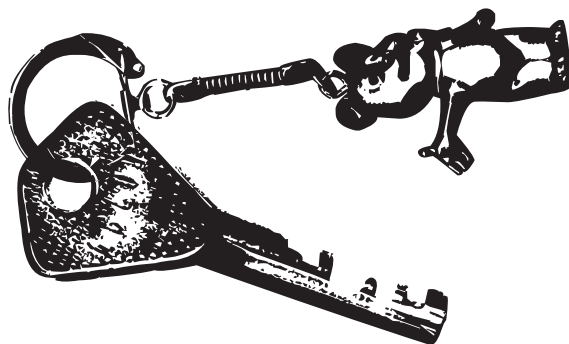
11. Promoure la formació

Les empreses de mitjans de comunicació han d'afavorir la formació d'aquelles persones que han d'abordar continguts relacionats amb la infància i l'adolescència, col·lectius especialment protegits en els codis deontològics periodístics per la seva vulnerabilitat. També des de l'àmbit acadèmic, cal prendre-ho en consideració en els processos formatius dels futurs i futures professionals de la comunicació.

Aquesta premissa es fa especialment necessària quan els processos informatius afecten infants i adolescents maltractats. En aquest sentit, aquest *Manual d'estil* pretén ser un instrument útil de formació per aquelles empreses, professionals i estudiants amb voluntat d'aproximar-se a aquest fenomen amb responsabilitat.

12. Cooperar en l'alfabetització mediàtica de l'infant i l'adolescent

Els mitjans de comunicació han de contribuir i cooperar, conjuntament amb les famílies, l'escola i els poders públics, en la formació del pensament crític en el consum, l'ús i l'accés als mitjans i a les TIC per part de l'infant i l'adolescent; per prevenir situacions de maltractaments (*ciberbullying*, *pornografia infantil*,...).

ANNEXOS

A. MARC LEGAL

Convenció dels Drets dels Infants de Nacions Unides (1989)

<http://cort.as/2gYs>

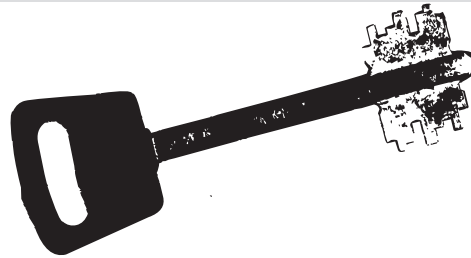
Article 16

1. Cap infant no pot ser subjecte d'interferències arbitràries o il·legals en la seva vida privada, la seva família, domicili o correspondència, ni d'atacs il·legals al seu honor i reputació.

Article 17

Els Estats membres reconeixen la importància de la funció dels mitjans de comunicació i han de vetllar perquè l'infant tingui accés a informacions i materials informatius procedents de diverses fonts nacionals i internacionals, especialment les que tenen per finalitat promoure el seu benestar social, espiritual i moral, i la seva salut física i mental. Amb aquesta finalitat, els Estats membres:

1. Han d'encoratjar els mitjans de comunicació social a difondre informació i materials informatius que siguin beneficiosos socialment i culturalment per a l'infant d'acord amb l'esperit de l'article 29;
2. Han de promoure la cooperació internacional en la producció, l'intercanvi i la difusió d'aquesta informació i d'aquest material informatiu procedent de diverses fonts nacionals i internacionals.

Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència

<http://cort.as/83nL>

Article 85. Tractament de la informació sobre maltractaments a infants i adolescents

1. El departament competent en infància i adolescència ha de vetllar perquè els mitjans de comunicació ofereixin un tractament adequat de les notícies sobre maltractaments a infants i adolescents, i ha de promoure que alhora es faci referència als serveis o recursos de prevenció, detecció i protecció existents per a evitar els fets objecte de la notícia.
2. Les informacions relatives als maltractaments a infants i adolescents han de respectar el dret a la intimitat de les víctimes.
3. El departament competent en infància i adolescència ha de promoure l'elaboració d'un manual d'estil perquè els professionals dels mitjans de comunicació donin el tractament adequat a les informacions relacionades amb el maltractament a infants i adolescents.

Llei Orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge

<http://cort.as/83nL>

Article 3

1. El consentiment dels menors i incapaços l'han de

prestar ells mateixos si les seves condicions de maduresa ho permeten, d'acord amb la legislació civil.

2. En la resta de casos, el consentiment l'ha d'atorgar mitjançant un escrit el seu representant legal, que està obligat a posar en coneixement previ del Ministeri Fiscal el consentiment projectat. Si en el termini de vuit dies el Ministeri Fiscal s'hi oposa, ha de resoldre el jutge.

Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil

<http://cort.as/83nS>

Article 4. Dret a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge

1. Els menors tenen dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge. Aquest dret també comprèn la inviolabilitat del domicili familiar i de la correspondència, així com del secret de les comunicacions.

2. La difusió d'informació o la utilització d'imatges o nom dels menors en els mitjans de comunicació que puguin implicar una intromissió il·legítima en la seva intimitat, honra o reputació, o que sigui contrària als seus interessos, determina la intervenció del Ministeri Fiscal, que ha d'instar immediatament les mesures cautelars i de protecció que preveu la llei i sol·licitar les indemnitzacions que corresponguin pels perjudicis causats.

3. Es considera intromissió il·legítima en el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia

imatge del menor, qualsevol utilització de la seva imatge o el seu nom en els mitjans de comunicació que puguin implicar menyscabament de la seva honra o reputació, o que sigui contrària als seus interessos fins i tot si consta el consentiment del menor o dels seus representants legals.

Article 5. Dret a la informació

1. Els menors tenen dret a buscar, rebre i utilitzar la informació adequada al seu desenvolupament.

2. Els pares o tutors i els poders públics han de vetllar perquè la informació que reben els menors sigui veraç, plural i respectuosa amb els principis constitucionals.

3. Les administracions públiques han d'incentivar la producció i difusió de materials informatius i altres destinats als menors, que respectin els criteris enunciats, alhora que han de facilitar l'accés dels menors als serveis d'informació, documentació, biblioteques i altres serveis culturals.

En particular, han de vetllar perquè els mitjans de comunicació en els seus missatges dirigits a menors promoguin els valors d'igualtat, solidaritat i respecte als altres, evitin imatges de violència, explotació en les relacions interpersonals o que reflecteixin un tracte degradant o sexista.

Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya

<http://cort.as/83nY>

Article 81. Protecció de la infància i la joventut

1. Els prestadors de serveis de comunicació audiovisual no poden difondre el nom, la imatge ni altres dades que permetin d'identificar els menors en els casos en què, amb el consentiment o sense el consentiment de llurs pares o tutors, en puguin quedar afectats l'honor, la intimitat o la imatge, i d'una manera particular si apareixen o poden aparèixer com a víctimes, testimonis o inculpats amb relació a la comissió d'accions il·legals. Tampoc no es poden divulgar les dades relatives a la filiació d'infants i adolescents acollits o adoptats.

Instrucció general del Consell de l'Audiovisual de Catalunya sobre protecció de la infància i l'adolescència, senyalització orientativa i dret a la informació de les persones usuàries dels serveis de televisió (2007)

<http://cort.as/83nZ>

Article 3

[...] Els prestadors de serveis de televisió subjectes a l'àmbit d'aplicació de la Instrucció general han de complir les obligacions següents:

- a) No incloure programes ni escenes o missatges de qualsevol tipus que fomentin l'odi, el menyspreu o la discriminació per motius de naixement, ètnia, sexe, religió, nacionalitat, opinió o qualsevol altra circumstància personal o social.
- b) Tractar amb cura especial tota informació que afecti menors d'edat. En concret, menors en els casos en què, amb el consentiment o sense el con-

sentiment de llurs pares o tutors, en puguin quedar afectats l'honor, la intimitat o la imatge, i d'una manera particular si apareixen o poden aparèixer com a víctimes, testimonis o inculpats amb relació a la comissió d'accions il·legals. Tampoc no es poden divulgar les dades relatives a la filiació o l'adopció de menors d'edat. [...]

Instrucció de la Fiscalia General de l'Estat núm. 2/2006, sobre el Fiscal i la protecció del dret a l'honor, intimitat i pròpia imatge dels menors

<http://cort.as/83nd>

Consideracions generals

Sisena. En el benentès que es tracta aquesta d'una matèria casuística per definició, en què consegüentment cada cas concret haurà de resoldre mitjançant la tècnica de ponderació, poden donar-se els següents criteris generals:

- 1) La difusió de la imatge d'un menor en un mitjà de comunicació exigeix comptar amb el consentiment del menor madur o dels seus representants legals.
- 2) Tot i comptant amb els preceptius consentiments, si la difusió de la identitat o de la imatge del menor es pot considerar contrària als seus interessos, la intromissió serà en principi il·legítima.
- 3) No és procedent en general l'exercici d'accions pel Ministeri Fiscal davant emissió de programes o la publicació de fotografies en què apareguin menors, en activitats amb dimensió pública com ara concursos, debats, musicals, activitats esportives,

etc., sempre que les mateixes circumstàncies que envoltin la publicació excloguin el perjudici per als seus interessos.

Tampoc procedirà en general l'exercici d'accions pel Ministeri Fiscal davant la difusió d'imatges de menors en llocs públics, quan apareguin de manera merament casual o accessòria de la informació principal i sempre que aquests llocs o actes no presentin aspectes negatius.

4) Si la difusió casual o accessòria de la imatge del menor es vincula a llocs, persones o actes amb connotacions negatives, hauran d'utilitzar-se tècniques de distorsió de la imatge per evitar que el mateix pugui ser identificat.

Setena. Els senyors fiscals han de partir que els menors fills de personatges famosos són, sense més, menors. Aquests menors tenen dret al mateix grau de protecció que qualsevol altre menor davant la curiositat aliena.

Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors

<http://cort.as/83nl>

Article 35

2. El jutge pot acordar, en interès de la persona imputada o de la víctima, que les sessions no siguin públiques i en cap cas es permetrà que els mitjans de comunicació social obtinguin o difonguin imatges del menor ni dades que en permetin la identificació.

Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista

<http://cort.as/83no>

Article 23. Tractament de la informació

En el marc de l'exercici dels drets de llibertat d'expressió i d'informació, els mitjans de comunicació social gestionats o finançats per les administracions públiques de Catalunya han de tractar la informació que ofereixen d'acord amb els criteris següents:

a) Fer un ús no sexista ni androcèntric del llenguatge i fomentar una presència equilibrada i una imatge plural dels dos sexes, al marge dels cànons de bellesa i d'estereotips sexistes. Difondre imatges masculines allunyades dels estereotips masclistes.

b) Vetllar perquè, en tots els elements de la posada en escena o en el tractament de la informació, les dones siguin presentades amb tota autoritat i respecte, fent visibles les aportacions que han fet en tots els àmbits de la societat i considerant llur experiència com a font documental de primera importància.

c) Promoure i afavorir els continguts en els quals quedin palesos els drets efectius de les dones.

d) Donar a conèixer les notícies sobre esdeveniments relacionats amb la violència masclista, excloent-ne els elements que li puguin donar un caire morbós i que contravinguin als principis de la professió periodística a Catalunya.

Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere

<http://cort.as/83nr>

Article 14

Els mitjans de comunicació fomentaran la protecció i salvaguarda de la igualtat entre home i dona, i evitar tota discriminació entre ells.

La difusió d'informacions relatives a la violència sobre la dona ha de garantir, amb la corresponent objectivitat informativa, la defensa dels drets humans, la llibertat i dignitat de les dones víctimes de violència i dels seus fills. En particular, s'ha de tenir especial cura en el tractament gràfic de les informacions.

B.COREGULACIÓ I AUTOREGULACIÓ

Autoritats de regulació de l'audiovisual

Consell de l'Audiovisual de Catalunya

Recomanacions sobre la participació dels menors d'edat en els programes de televisió (2009)

<http://cort.as/83nu>

Recomanacions sobre l'anorèxia i la bulímia nervioses als mitjans de comunicació audiovisual (2007)

<http://cort.as/83nx>

Consideracions i recomanacions sobre la teleporqueria (2006)

<http://cort.as/83nz>

Recomanacions sobre la publicitat de joguines a la televisió (2000)

<http://cort.as/83o2>

Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació (2009)

<http://cort.as/83o6>

Mitjans de comunicació adopció. Consideracions sobre el tractament informatiu de les adopcions (2013)

<http://cort.as/83o9>

Consejo Audiovisual de Andalucía

Agenda-setting de televisión, violencia y menores (2010)

<http://cort.as/83oE>

OfCom (Regne Unit)

Broadcasting Code – Apartat protecció dels menors de 18 anys

<http://cort.as/83oH>

Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (França)

Carta de protecció dels infants als mitjans del Ministeri de solidaritat i cohesió social de França. 21/02/2012 El document està impulsat pel govern i signat, entre d'altres, pel Conseil Supérieur de l'Audiovisuel, el Sindicat de premsa, Federació Nacional d'Agències...)

<http://cort.as/83oJ>

Mitjans i associacions de comunicació

COL·LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA. *Codi deontològic de la professió periodística a Catalunya* (1992)

<http://cort.as/83oV>

CORPORACIÓ CATALANA DE MITJANS AUDIOVISUALS (CCMA). *Llibre d'estil de la CCMA* (2011)

<http://cort.as/83oY>

Código de autoregulación sobre contenidos televisivos e infancia. Signat el 2004 pel Govern espanyol i les principals cadenes de televisió d'Espanya.

<http://cort.as/83og>

FEDERACIÓN DE ASOCIACIONES DE LA PRENSA (FAPE). *Código deontológico* (1993)

<http://cort.as/83ok>

FEDERACIÓN INTERNACIONAL DE PERIODISTAS *Restituir los derechos de la infancia. Guía para periodistas y profesionales de la prensa*. Brussel·les. FIP, gener de 2002

<http://cort.as/83ou>

C. ALTRES REFERÈNCIES

GENERALITAT DE CATALUNYA. *Pacte per a la infància a Catalunya*. Barcelona: Generalitat. Departament de Benestar Social i Família. 18 de juliol de 2013.

<http://cort.as/83ow>

GRUP DE RECERCA DE PERIODISME DE LA UNIVERSITAT POMPEU FABRA. *Ètica periodística*. Portal amb recursos sobre codis deontològics i d'ètica.

<http://cort.as/83oz>

PÉREZ OLIVA, M. "Criterios para el tratamiento de las imágenes de menores". Blog de la Defensora del Lector. *El País*, 12 de juliol de 2010.

http://cort.as/83p_

SENSE FICCIÓ. *Infància en risc*. Documental de Clara V. Fleck i Gemma Larrègola, TV3, 24 de febrer de 2011. Premi Fada a la Cultura 2013 de la Fundació Vicky Bernadet.

<http://cort.as/83p1>

UNICEF. *Principios éticos para informar acerca de la infancia*.

<http://cort.as/83p2>

UNICEF. *Infància a Catalunya 2012-2013*. Barcelona: UNICEF Comitè Catalunya, maig de 2012

<http://cort.as/83p4>

Integrants del grup de treball que ha elaborat el document:

- Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC)
- Institut Català de les Dones (ICD)
- Col·legi de Periodistes de Catalunya (CPC)
- Secretaria de l'Observatori dels Drets de la Infància
- Associació Catalana de la Infància Maltractada (ACIM)
- DIOMIRA
- Societat Catalana de Pediatria
- Subdirecció general de la DGAIA

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

<http://www.periodistes.org>

Consell
de l'Audiovisual
de Catalunya

<http://www.cac.cat>

1714 / 2014

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social
i Família

<http://www.gencat.cat/benestar>